

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1883. l.

XXIII. leto.

Učiteljska zborovanja v Ljubljani.

I.

Občni zbor društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.

V dan 18. okt. t. l. ob 9. uri dopoldne v družbeni sobi „Slovenskega učiteljskega društva“ (v grof Blagajevi hiši na Šent-Jakobskem trgu).

Ob 8. uri je bila v mestni župljanski cerkvi pri sv. Jakobu sv. maša. Lepo ubrano petje Šentjakobskih pevcev in pevk in učiteljev je poveličevalo to sv. opravilo. Ob 9. uri sešlo se je v družbeni sobi udov toliko, da je bil zbor sklepčen, razen teh pa še nekaj drugih gostov, mej katerimi omenjamo deželnega poslanca, preč. gospoda dr. Jurija Strbenca. Predsednik mil. proš. g. dr. Ant. Jarec, upokojeni c. k. deželni šolski nadzornik, prijazno nagovori zbrane, omenja zgodovinske slavnosti, ki se je letos v Ljubljani obhajala — 600letnice združenja Kranjske s slavno hišo Habsburško in prihoda presvetlega cesarja, kakor tudi, da je ob tej priliki vdovsko društvo dobilo po milosti cesarjevi lep dar 100 gold. Predsednik zakliče slavo in hvalo presvetlemu vladarju, nazoči vstanejo ter s trikratnim „živio“ kažejo svojo presrčno zahvalo. Predsednik dalje tudi omenja odlikovanih udov tega društva (g. g. Praprotnika, Tomšiča, Levičnika in Borštnika), ter v imenu društva čestita odlikovancem, izraževaje veselje, da tudi udom tega društva veljá to odlikovanje.

Prestopi se na dnevni red. Tajnik in blagajnik, upokojeni mestni učitelj g. Matej Močnik, razpravlja in pojasnuje posamezne točke računa, kateri je bil udom razdeljen. Udov ima društvo 65. Umrla sta dva: Blaž Kuhar, nadučitelj pri D. M. v Polji, in Jož Kavšek, učitelj v Vinici. V društvo vzprejme se 5 novih udov. Iz cesarjevega darú razdeli se podpora 2 vdovama (po 25 in 15 gold.) in dvema ubogima učiteljema (po 40 in 20 gold.). Pravilno podpiranih je bilo pretečeno leto 9 vdov in 18 sirot. Premoženja v obligacijah je 40.350 gold., prirastlo je 1300 gold. Sicer pa je premoženja nekaj v hranilnici, nekaj v privatnih dolžnih pismih in v gotovini vkup 43.129 gold. Vstopnina in letnina je znašala 406 gold. — Za tem je sledilo še nekaj drugih manj važnih razprav.

Konečno se zbor zahvaljuje gosp. predsedniku za toliko požrtvovalno in uspešno delovanje pri vdovskem društvu, ter ga prosi, da bi še zanaprej predsedoval in gospodaril društvu. Predsednik se udá občni želji. V odbor izvolijo se največ stari odborniki, in

sicer tako-le: predsednik je proš t. dr. Anton Jarec, njegov namestnik g. Andrej Praprotnik, g. Matej Močnik, tajnik in blagajnik, potem odborniki g. g.: Čenčič, Borštnik, Govekar, Punčah (učitelj v Rudniku), Tomšič, Fr. Praprotnik, (učitelj v Preski).

II.

Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“.

Po zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ začne se zborovanje „Slovenskega učiteljskega društva“, h kateremu se je zbralo 42 udov iz bližnjih in daljnih krajev. Predsednik Andr. Praprotnik otvori zborovanje nekako s temi-le besedami:

„Slavna skupščina! Mili bratje sotrudniki!

Minulo je 15 let, kar smo učitelji na Kranjskem (15. septembra 1868. l.) ustanovili „Učiteljsko društvo za Kranjsko“ in preteklo je 12 let, kar se je to društvo (27. sept. 1871. l.) razširilo v „Slovensko učiteljsko društvo“. Uže prvo društvo imelo je na čelu nadpis: „V družbi je moč in napredek“, in resnico tega reka izkušali smo tudi ves čas potem sami na sebi. Prebili smo marsikatero viharne in društvu celó neugodne čase, a ker smo bili štrpljivi in vztrajni, bili smo močni tudi v marsikaterih bojih za pravico in resnico. V dolžnost smo si šteli kot ljudski učitelji delati za ljudstvo ali národ s tem, da smo plemenili ljudsko šolo tako, kakoršne je treba za splošno ljudsko izomiko. Hvala Bogu! doživeli smo čas, da užé vidimo zdatni sad svojega truda. Bolj in bolj se priznava, da je dobro uravnana ljudska šola v istini najvažnejša podloga srečnemu družinskemu, národnemu in državnemu življenju. Dragi sotrudniki! združujmo se v to svrhu še dalje, ter trudimo se v prid našemu milemu slovenskemu národu in v prid lepi naši Avstriji. V to ime kličem vsem, ki ste prišli k današnji skupščini: Dobro došli vsi vrli sotrudniki in mili tovariši naši!

Oznanjam tudi, da sta k današnjemu zboru prišla in nas pozdravila dva poslanca iz sosednih slov. društev, namreč g. Kantè iz Sežansko-Komenskega in g. Anžlovar iz Koperskega okraja.“

Iz odborske sjednice „Hrvatskoga pedagogijsko-književnoga sbora“ dobilo je društvo ta-le cenjeni dopis:

Slavnoj skupštini „Slovenskoga učiteljskega društva“ v Ljubljani.

Prateći simpatičkimi osjećaji rad slovenskoga učiteljstva, radosno prihvaća ovaj sbor priliku, da srdačno pozdravi slavnu tu skupštinu kao predstavnicu sveukupnoga slovenskoga učiteljstva. Rad, kojemu se vdaje slovensko učiteljstvo i ta njegova slavna skupština, namenjena je najplemenitijoj cilji, što ju rad covječanski imati može, namijenjen je oplemenitbi i naobrazbi slovenskoga národa. Taj rad je božjom pomosću i uztrajnošću slovenskoga učiteljstva do sada jur prilično promaknjen, niti ima sumnje, da će svoju zadaću podpunoma riešiti, ako slovensko učiteljstvo, njegova rodoljubiva društva i njegove dične skupštine dosadanjim zanosom i dosadanjom požrtvovnošću in razborom uztrajale u svom patriotičkom nastojanju in pregnuću. A pošto se tomu pouzdano nadamo, da se naime slovensko učiteljstvo nigda iznevjeriti neće, iznevjeriti nemože svetoj svojoj meti; to kličemo slavnoj toj skupštini: Živili slovenski učitelji i učiteljke, pioniri slovenske prosvjete; živili njihovi prvaci, umni njihovi kormilari! Bog Vam svim blagoslovio Vaš sveti rad na korist slovenskoga národa, a na slavu slovenskoga učiteljstva. Budite uvjereni, da Vas u tom radu vazda prati i vazda će pratiti bratinska ljubav hrvatskoga učiteljstva, i ovoga sbora.

Dano iz IX. odborske sjednice hrvatskoga pedagogijsko - književnoga zbora, držane dne 2. listopada t. g.

U Zagrebu 3. listopada 1883.

Predsjednik:
Ivan Filipović.

(Skupščina vstane in odzdravi z: „živio!“)

Tajnik g. Fr. Govekar poroča takó:

Slavni zbor!

Pri lanskem občnem zboru so bili odbornikom izvoljeni g. g.: Anžlovar, Brezovnik, Govekar, Kuhar, A. Praprotnik, Predika, Stegnar, Tomšič in Žumer. Odbor se je potem mej soboj tako - le ustanovil: Predsednik: A. Praprotnik; podpredsednik: Predika; blagajnik: Tomšič; tajnik: Govekar.

Odbor „Slov. učit. društva“ imel je skoraj vsak mesec seje, pri katerih se je razgovarjalo in posvetovalo o zadevah, ki bi koristile splošnemu slovenskemu šolstvu.

K prvej izvanrednej seji, h katerej so bili razun odbornikov tudi še drugi bližnji učitelji vabljeni, zbralo se je 17 g. g. učiteljev. Pri tej seji utemeljeval je g. Predika svoj predlog gledé pedagogijsko-znanstvenih predavanj. — Tù se je vnela živahna debata gledé programov in vrste govornikov pri takih predavanjih. — Konečno se je stvar prepustila v razmotrivanje odboru „Slovenskega učiteljskega društva“.

V seji v dan 9. nov. l. l. je tedaj odbor gledé pedagogijsko-znanstvenih predavanj ukrenil, da se imajo taka predavanja takoj pričeti. Prvi naj govori g. Tomšič Iv., in ako bi bil ta zadržan, bodi si kakor koli, naj pa govori g. Govekar Fr. v dan 28. dec. preteč. l. Za prihodnje se imata pa vselej po predavanji dva govornika izbrati za prihodnje predavanje; gradivo, o katerem hoče kdo govoriti, si pa vsak sam izbere.

Dalje se je tudi v tej seji določilo, da se najmè soba od dné 15. nov. s 6 gold. stanarine na mesec, kamor se ima prenesti vse društveno blago in kjer imajo udje v prihodnje svoje zbirališče.

V odborovi seji v dan 7. dec. l. l. obravnavali so se nekateri predlogi, ki so bili odboru izročeni pri občnem zboru v dan 5. sept. Tako se je n. pr. o g. Fr. Kavčič-evem predlogu „naj se učiteljem višje službe z boljšo plačo delé po starosti in zaslužnji kakor pri uradnikih“ reklo, da naj g. g. učitelji udje prihodnje deželne učit. konference to stvar o pravem času na dnevni red spravijo; — o drugem njegovem predlogu, „naj se učiteljem štejejo za pokojnino leta precej ko stopi z zrelostnim spričevalom v službo, ne pa še le po preizkušnji za učiteljsko sposobnost, ker sicer mora učitelj dalje kot vsak drug uradnik služiti, predno dobí vso pokojnino“, se je sklenilo, da se hoče odbor s primerno prošnjo obrniti do slavnega deželnega zbora.

Predlog g. g. učiteljev na Slapem v gospodarskem kurzu, da bi „Učit. Tov.“ namesto dvakrat v prihodnje trikrat na mesec izhajal, reši se s tem, da to stvar č. g. g. naročniki sami določijo; ako se število naročnikov zadostno pomnoži, potem je misliti na razširjanje lista; brez duševne in materijalne podpore se pa stvar ne dá izvršiti.

O drugem predlogu, gledé „predplačil ljudskim učiteljem na deželi“, se je pa sklenilo, da hoče odbor prilično prošnjo o tem slavnemu deželnemu zboru oddati.

O tretjem predlogu, ki meri na to, da bi se vpeljala pri vsakej šoli knjiga, v katero bi g. nadzornik svoje opazke zapisoval, prestopi se na dnevni red; ravno tako se je tudi prestopilo na dnevni red o četrtem predlogu, „da bi se sklical izredni zbor vseh slov. učiteljev v Ljubljani“, ker po štatutih se tako sklicuje vsako leto občni zbor, kjer imajo tedaj g. g. učitelji lepo priliko se zborovanja udeležiti, kakor jim drago. Da bi se le bolj te prilike posluževali!

V ravno tej seji izrekla se je tudi nekemu g. učitelju — ki pa noče biti imenovan — pismena zahvala, ker je društvu podaril lepo sliko dr. Bleiweis-ovo.

Po sklepu odbora v dan 9. nov. l. l., da bode prvo pedagogijsko-znanstveno predavanje v dan 28. dec., se je isto v resnici vršilo isti dan v navzočnosti 22 g. g. učiteljev iz Ljubljane in okolice v I. mestni šoli v sobi III. razreda.

G. Iv. Tomšič govoril je o „Nalogi in delovanji ljudskega učitelja, da si pridobi ljubezen in spoštovanje národa.“*) — Za prihodnje predavanje bila sta določena g. Govekar Fr. ali Kuhar Bl., katero bi se bilo imelo vršiti v dan 8. febr. t. l., a ono je ta dan izostalo, ter se je preložilo na 27. dan marca, a tudi ta dan se je predavanje opustilo zaradi preslabe udeležbe g. g. učiteljev.

Ne vem, ali naši tovariši prezirajo to, da je korist šolstva z národno koristjo v ozki zvezi, in da se ljubezen do poklica posebno v tem kaže, da učitelj rad hodi v društva omiko nadaljujoča, ter da ljubi sploh vse, kar mu tekne k daljnemu izobraženju. Vsaj je ravno marljivo čitanje pedagogijskih spisov in občevarje z odkritosrčnimi, zvestimi tovariši, kateri so polni vestne gorečnosti do poklica ono olje, ki plamen ljubezni do poklica vneme in oživlja.

V seji v dan 1. febr. t. l. poročal je odbornik g. Žumar o dohodkih za stenke table, kateri so znašali ta dan 309 gold.

Sklenilo se je tudi, da se najmè drugod družbena soba in sicer v grof Blagajevi hiši na Šent-Jakobskem trgu št. 10, kamor se je društvo tudi o sv. Juriju preselilo.

Razgovarjalo se je v tej seji tudi, kako bi se društvo 600letne svečanosti udeležilo, ter sklenilo, da se udeleži slavnosti, kakor bodo denarstvene okoliščine dopuščale.

Pisalo se je v tej zadevi g. Feitzinger-ju v Brno, ter ga vprašalo po ceni podob cesarjev, katere je nameravalo društvo v primerni knjižici za to slavnost izdati; a ker je bila nekaj cena previsoka, drugič je bil pa g. Tomšič užé sè svojo, resp. Rauh-ovo brošurico nas prehitel, smo stvar opustili. V ravno tej seji se sklene, da se naroči ped. list za društvo.

Prav vesel dan imeli smo národni učitelji 1. dan marca t. l. Ta dan je namreč obhajal velezaslužni starosta in nekaki prvi duševni voditelj slov. učiteljstva, g. Andrej Praprotnik, petindvajsetletnico svojega učiteljevanja v Ljubljani.

Zato osnovani odbor bil je namreč tajno pozval slov. učiteljstvo k slavnosti tega dneva, da v ponosnem številu slavi svojega starosta — in ni se varal v svojih nadejih! — Zbralo se je bilo namreč omenjeni dan v okusno prirejenej sobi „pri Bavarskem dvoru“ nad 46 gostov, Ljubljanskih in vnanjih. Naše učiteljstvo je ta dan z nova sijajno pokazalo krepki in neupogljivi svoj značaj, pokazalo ob jednom, kako zna čestiti zasluzne svoje tovariše!

V seji v dan 5. aprila bil je dalje razgovor, kako bi se tudi naše društvo primerno udeležilo „slavnosti šeststoletnice“; mej drugim se je tudi sklenilo, da imajo udje našega društva v društveni sobi, kamor se je ono meseca maja preselilo — katera ima biti v prihodnje zbirališče Ljubljanskim in bližnjim ali v Ljubljano došlim udom — počenši od 12. julija do konec slavnosti prosta prenočišča. V ravno tej seji rešilo se je tudi več posameznih notranjih zadev, ter vzprejelo zopet — kakor meseca februarija — več novih udov. Da se zglašajo vedno novi udje, je veselo znamenje, da se slovenski učitelji vedno bolje zanimajo za svojo stvar. Tako je bilo n. pr. v Ljubljani število udov leta 1878. kaj pičlo; dandanes se je to vse veselejše predrugačilo.

Tudi smrt zahtevala je v teku tega društvenega leta svojo žrtvo, ker umrl je prerano v dan 2. julija t. l. večletni odbornik našega društva in obče cenjeni in spošto-

*) Glej štev. 2. „Učit. Tov.“

vani naš tovariš g. Kuhar Blaž, nadučitelj pri D. M. v Polji, in pred nekaterimi dnevi vrli ud g. Kavšek v Vinici. Ohranimo jima bratovski spomin!

Odbor „Slov. učiteljskega društva“ je pa tudi skrbel, da svojim udom dušne hrane, branja časopisov, ni manjkalo, ker v društveni sobi je bilo udom na razpolaganje vedno nad 24 časopisov in lepo uredjena knjižnica.

V društveni sobi bili so tudi o zimskem času večkrat večerni pogovori, katerih so se tudi odlični možje udeleževali, pri katerih je bil pogovor o izdaji potrebnih slovenskih učnih knjig, i. t. d.

V seji v dan 6. septembra pa se je določil dan občnega zбора in program temu zboru.

To so tedaj bolj stvarne in kratke poteze o delovanji našega „Slov. učit. društva“ v preteklem letu. Kakor vsikdar, tako hoče društvo tudi v prihodnje neustrašljivo delati in koristiti narodnej šoli na prid slovenske domovine in mogočne Avstrije. To našo nadejo nam vtrjuje to, da vidimo, da se je o narodnem obziru pri nas zadnji čas marsikaj za Slovence na bolje obrnilo, in da stvar, za katero se mi vsikdar poganjamo, vedno več prijateljev pridobiva in da se sploh odobrava. Veselo znamenje za to naj nam je tudi odlikovanje peterih udov našega društva. — Tedaj, poleg božje pomoči, poguma, vztrajnosti in vladarjeve milosti, pa nam je uspeh in napredek zagotovljen! (Dalje prih.)

Pouk za življenje.

(Franjo Gabršek.)

Učni črtež za katero koli vrsto občne ljudske šole je tako osnovan, da se učna tvarina počenši s prvim šolskim letom pa do najvišje starostne stopnje vedno bolj dopolnjuje in razširjuje; še le na zadnji stopnji podá se otroku neka celota in ona sovršenost učne tvarine, brez katere bi bila znanost, v ljudski šoli pridobljena, polovičarska in pomanjkljiva. Na tak način postane ves pouk živ organizem, kateri se razvija od znotraj na ven, sam sebe dopolnjujoč in iz določenega središča izvirajoč. Tako postopanje je povsem logično, kajti le na takov način mogoče je otroškemu duhu vzprejemati različno hrano v onej obliki, katera ustreza njegovim vzmožnostim.

Na večrazrednicah, sosebnou ondu, kjer je odločen vsakej starostnej stopnji poseben oddelek ali razred, je to vsekako lažje doseči, nego na dvo- in vzlasti na jednorazrednicah. Tù postane vsled deljenja učencev v oddelke naloga učiteljeva zelo težavna. Vender se dá tudi tù predpisani smoter na jednak način doseči, kot na večrazrednicah, se vé, da v ožjem obsegu, kar učni črtež sam zahteva. Na učnih črtežih se taka razvrstitev učne tvarine kaj lepo sklada, in misliti bi bilo, da bodo tudi vselej in vsi otroci preučili vso to na razne učne stopnje razdeljeno učno tvarino. V dejanji pa se pokaže, da se nahaja na vsakej šoli po več ali manj otrok, kateri predpisanega konečnega smotra nikakor ne dosežejo. Uzrokov tej pojavi je mnogo. Najglavnejši je ta, ker mnogo otrok nikdar ne dospè na najvišjo učno stopnjo, in tako tudi vse predpisane učne tvarine ne preuči. To pa izvira iz tega, ker nekateri otroci vsled slabega napredka v kakem nižjem razredu obsedé, ali pa, ker prepozno (s 7., 8. ali še poznejšim letom) v šolo vstopijo in potem vsled izpolnitve 14. (oziroma 12.) leta izstopijo. Obojih slučajev je mnogo, bodisi na deželi ali v mestih; nekaj jih je opravičenih, ter se jim ni móči izogniti; mnogo pa je temu kriva tudi nemarnost roditeljev, kateri svojih otrok ne pošljejo takoj z izpolnjenim 6. letom v šolo. Da pa obsedé otroci dalje časa v nižjem razredu, kot je treba, kriva